

som nu for en stor Del ere Kirkefkolev, efterhaanden bleve mere og mere Folkefkolev, saa tror jeg dog ikke, at vi, saaledes som Forholdene nu engang ere, for Tiden kunne undvære det geistlige Tilsyn. Jeg tænker herved navnlig paa det Tilsyn, som føres gjennem Skolekommissionerne. Paa de allerfleste Steder er det jo Tilfældet, at Præsten er Sjælen i saadanne Kommissioner, og selv om Præsten er meget høifirkelig eller stiv i sine Anskuelser, saa er han dog altid en dannet Mand, der i større eller mindre Grad har Sands for Oplysning. Jeg tror derfor ikke, at vi endnu kunne undvære dette Tilsyn paa Landet eller i de mindre Kjøbstæder, thi Kræfterne ere saa faare smaa. Naar jeg nu skal tillade mig at fremsjøre forskellige Indvendinger mod dette Lovforslag, er det fra disse konservative Grundsetninger, at jeg skal tage mit Udgangspunkt.

Der maa altsaa bestaa en offentlig Børnefkolev, og dette erkjender jo Lovforslaget tilfulde, men min første og væsentlige Indvending mod Lovforslaget er denne, at det aldeles ikke har Syn for, at der ogsaa maa bestaa en Frikfolev, og at der ad Lovgivningens Vej maa gjøres Alt, hvad der kan gjøres, for at støtte og fremhjælpe den. For Frikfolev har Lovforslaget aldeles ikke haft noget Øie. De to foregaaende ærede Talere have nok henvist til S 7, og jeg erkjender, at der i denne Paragraf vel findes en ventlig Rantse mod Frikfolev, hvortil jeg ogsaa anser denne Paragraf for den bedste i Lovforslaget, men der er dog den Omstændighed derved at mærke, at den Bestemmelse, som her findes, saavidt jeg kan se, er overflødig. Det er aldeles sikkert, at der efter den gjældende Ret af Kommunalbestyrelsen i Kjøbstæderne kan gives en saadan Understøttelse til private Skolev, uden at nogenjomhelst højere Autoritet behøver at spørges derved, og at det Samme maa kunne finde Sted paa Landet med Amtsrådets Samtykke, slutter jeg deraf, at jeg kjender Sogne, hvor det allerede finder Sted. Naar derimod den ærede første Taler mente, at der som Vilkaar for en saadan Understøttelse vilde blive krævet et generende og bebyrdende Tilsyn med Frikfolevne, saa tror jeg dog, at denne Frygt er noget overdriven. Disse Frikfolev, som Lovforslaget synes at have overset, tillagges jeg for mit Vedkommende en saadan Betydning, at jeg virkelig tror, at det er dem, der skulle bære Folkets Fremtid. De have i de senere Aar taget et temmelig stort Opsving. Hvis man f. Ex. vil rejse over paa Thyen og underløge Forholdene der, saa vil man forbauses over, hvilken Betydning disse private Børnefkolev have der, og over, at der kan bestaa saa mange saadanne Frikfolev uden Mulkt, uden Karakterer og uden Examiner, men som have den uindværdelige og mageløse Betsignelse, at de have Forældrenes og Børnenes Kjærlighed, hvilket de offentlige Skolev ikke i den Grad eller paa den

Maade have. Jeg taler ikke her om Noget, som jeg har læst eller hørt, men om Noget, som jeg har set med egne Øine, saa at jeg er sikker paa, at jeg ikke tager fejl. Disse Skolevs Betsignelse er selv under de trænge Kaar, som nu bydes dem, i det Hele og Store til megen Betsignelse. Nu siger man maasse: Ja! Lad i Guds Navn disse Skolev danne sig i saa stort Tal, som de ville, dertil have de jo fuldkommen Frihed efter den bestaaende Lovgivning. Men dette Svær kan jeg ikke lade mig nøie med; man maa gjøre det muligt for dem at bestaa, uden at de ødelægges ved Konkurrence. Vil — for at tage et Exempel — en saadan privat Børnefkolev i en Kjøbstad kunne trives, naar Kommunen paa Stættens Betsigning holder en Betsalingsfkolev eller i alt Fald en Betsalingsklasse, hvor velstaaende Folks Børn kunne faae Undervisning omtrent gratis? Det bliver jo under en saadan Konkurrence kun Sultepøde for en Betsyrer af den private Børnefkolev; han kan ikke følge med Tiden med Hensyn til Apparater eller til Antagelse af dygtig Mebhjælp. Man maa indrette det saaledes, at disse Skolev kunne faae den Understøttelse, de behøve, ved at indføre, saaledes som den ærede foregaaende Taler paa-pegede, et Skolepengesystem. Der skal efter Grundloven være en offentlig Børnefkolev for de fattige Folks Børn, der ikke paa anden Maade faae saae Undervisning; det er en Samfundspligt, som alle Stættendere skulle bidrage til at opfylde, men ved Siden deraf bør Betsigningen ved Børneundervisning falde paa de Forældre, som have Børn, der skulle undervises. Naar man indfører Skolepengesystemet, saa ville dels Lærerne ved den offentlige Børnefkolev blive stillede for saa vidt heldigere, som deres Løn ikke vil komme til at staa saa aldeles fast, som den nu staa, men Størelsen af en Del af den vil bero paa, i hvilket Omfang de kunne drage Forældre og Børn til sig, dels vil man opnaa, at de Forældre, som ikke ville benytte den offentlige Skolev, men foretrakke Frikfolevne, ville kunne sende deres Børn derhen og lade dem bringe deres Skolepenge til disse Skolev, uden at de samtidig betale for, at selv velstaaende Folks Børn kunne faae gratis Undervisning i de offentlige Skolev. Vi have jo nylig forhøjet Skolepengene for de lærde Skolev, for ikke at ødelægge de private Skolev, som kunne tænkes at konkurrere med disse — og jeg skal her i Forbigaaende udtale min Paasjonnelse af den Loyalitet, hvormed den ærede Minister i Sommerens Løb har opfyldt det Løfte, som Jimantsudvalget i forrige Samling i den Henseende fik af ham — men den samme Grundsetning fører til, at man paa lignende Maade maa forhindre, at de private Skolev, som kunne ventes at bestaa ved Siden af de offentlige Børnefkolev, ødelægges ved en Konkurrence. Det er muligt, at Nogle befrugte, at, naar en saadan Ordning, som jeg her ganske løst har skizzeret, blev truffen med Hensyn til Indførelsen af